

Tálas Péter

Olvassuk újra Henry Kissingert!

Régi tapasztalat, hogy az államok, a nemzetek és a különféle más közösségek sok esetben egészen máshol látják egy-egy fenyegetés küszöbértékét, eltérően ítélik meg a fenyegetések mértékét, így egészen máshogy értékelnek egy-egy biztonsággal összefüggő eseményt vagy történetet. A nemzetközi biztonsági tanulmányok szakírói a biztonságnak ezt a szubjektív oldalát biztonságpercepciónak nevezik. A hidegháború egyes időszakában a biztonságpercepció jelentősége olyannyira megnövekedett, hogy bizonyos esetekben a szubjektíven érzékelt fenyegetés is biztonsági kérdéssé vált, s az határozta meg a két szuperhatalom és szövetségeseik biztonsági lépéseit és intézkedéseit, nem egyszer válságba sodorva a korabeli világot.

A biztonság fogalmának kiszélesedésével – hogy tudniillik a fogalom ma már nem csupán a katonai és politikai biztonságot, de a gazdasági, társadalmi, környezeti, energetikai stb. biztonságot is magába foglalja – a szubjektíven érzékelt fenyegetésnek és a szubjektíven érzékelt biztonságnak ismét nagyobb lett a jelentősége. Elsősorban azért, mert – mint arról már többször szó esett e folyóirat hasábjain – gyakran igen nehezen határozható meg objektíven, hogy gazdasági, társadalmi, környezeti vagy épp energetikai szempontból mi is tekinthető olyan létfenyegetésnek, amely egy-egy problémát rendkívüli intézkedéseket igénylő biztonsági kérdéssé tesz. A bipoláris világrend bukása óta paradox módon ez jóval kevésbé vonatkozik a katonai szektorra, itt ugyanis nem csupán a létfenyegetés mutatkozik meg látványosan, de az egyes államok gazdasági teljesít-

ménye és GDP-jüknek a védelmi szektorra fordított mértéke is jól jelzi katonai potenciáljukat. Vagyis a grúz–orosz háború után is bortság lenne megkérdőjelezni, hogy jelenleg az Egyesült Államok az egyetlen globális katonai nagyhatalom, miként komoly tévedés lenne Oroszországot regionális nagyhatalomnál többként, világhatalomként percipiálni. De legalább ekkora hiba, ha egy nagyhatalom a helyzetértékelését egy kishatalom biztonságpercepciójából vezeti le, nem véve tudomást a nagyságrendi különbségekről. Pedig jelenleg úgy tűnik, hogy ez utóbbira igen nagy a hajlama az Egyesült Államoknak éppúgy, mint az Európai Uniónak.

A kérdés mármost az, miként lehet újtát állni e biztonságpercepció eluralkodásának? Miként lehet a grúz–orosz háború után is helyi értékén kezelni az Oroszország jelentette fenyegetést?

A szakember felelőssége alighanem továbbra is csak az lehet, hogy láthatóvá teszi a politikusok és a társadalom tagjai számára a biztonságot érintő adott eseménnyel (jelen esetben a grúz–orosz háborúval) kapcsolatos összefüggéseket annak érdekében, hogy az említett biztonságpercepció ne kerüljön áthidalhatatlanul távolra a valóságtól. A politikusok felelőssége pedig annak a klasszikus reálpolitikából és Henry Kissinger munkáiból ismert tanulságnak a megfogadása, miszerint a jó államférfinek ismernie kell a nemzetközi biztonság más szereplőinek azt a küszöbértékét, amelynél fenyegetve érzik magukat, ismernie kell továbbá azt is, miként látják a világot az említett szereplők, még akkor is, ha neki személyesen eltérő a véleménye az övéktől. ■